

آموزش کاربردی واژه

برای فارسی آموزان سطح مقدماتی و پیش میانی

جلد دوم

تألیف:

دکتر رضامراد صحرائی

عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

شهناز احمدی قادر

انژه مرصوص

لیه زینفشه

سروان طالبی

تهیه عکس، طراحی جلد و صفحه‌آرایی:

محمد زمانی، مجید شمس‌الدین

فارس در سه آموزش زبان بنیاد سعد

- عنوان و نام پدیدآور: مبانی کاربردی واژه برای فارسی آموزان سطح مقدماتی و پیش میانی / تالیف
رضامراد صحرایی... (و دیگران)؛
- مشخصات نشر: تهران: دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۹۶.
- مشخصات ظاهری: ۲ ج.
- فروست: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی؛ (۱) ۴۱۰.
- شابک: ج ۱: ۷-۲۴۶-۱۰۰۰۹۶۴-۹۷۸-۳۰۰۰۰ تومان
ج ۲: ۷-۲۱۷-۰۰۶-۳۴-۹۱۰۰۰ تومان
- وضعیت فهرست نویسی: فیا
- عنوان به انگلیسی: Persian Vocabulary in Use
- موضوع: فارسی -- کتاب‌های درسی برای بیابان
- موضوع: Persian Language -- Textbooks for Foreign Speakers
- موضوع: فارسی -- راهنمای آموزشی -- خارجیان
- موضوع: Persian Language -- Study and Teaching -- Foreign Speakers
- موضوع: فارسی -- مکالمه و جمله سازی
- موضوع: Persian Language -- Conversation and Phrase Books
- شناسه افزوده: صحرایی، رضامراد، ۱۳۵۵ -
- شناسه افزوده: دانشگاه علامه طباطبائی. معاونت پژوهشی
- شناسه افزوده: بنیاد سعدی، معاونت آموزش و پژوهش
- رده بندی کنگره: PIR۲۸۲۷/۱۸ ۱۳۹۶
- رده بندی دیویی: ۸ ۴/۲۱
- شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۳۷۹۱۲

آموزش کاربردی واژه

برای فارسی آموزان سطح مقدماتی و پیش میانی

جلد دوم

تألیف:

دکتر رضامراد صحرانی

سرناز احمدی قادر

فرزانه مرصوص

لیلا نفث

مروارید طالبی

این اثر با همکاری انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی و بنیاد سعدی تولید شده است.

شابک جلد دوم: ۷-۰۰۶-۲۱۷-۹۶-۹۷

ترجمه واژه‌ها: مروارید طالبی ویراستار: عباس نجار ناشر فنی: رضا دنیوی

تهیه عکس، طرح جلد / صفحه‌آرایی: محمد زمانی، مجید شمس‌الدین چاپ اول ۱۳۹۶

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی

مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی: تهران، بزرگراه شهید همت، دهکده المپیک، میدان ورزش

تلفن مرکز انتشارات: ۴۴۷۳۷۶۵۵ صندوق پستی: ۱۵۸۱۵/۳۴۸۷

بنیاد سعدی: تهران، ولنجک، خیابان پانزدهم شرقی، بعد از تقاطع ساسان، پلاک ۱۷ تلفن: ۰۲۱۲۲۴۱۴۳۵۶

www.saadifoundation.ir / کد پستی: ۱۹۸۵۸۶۴۴۴۹

قیمت ریالی: ۳۰۰۰۰۰ ریال شمارگان: ۱۵۰۰ قیمت ارزی: ۳۰ دلار

«گفتار ناشر»

ماهیت پژوهشی دانشگاه در دوران مدرن بیش از هر زمان قبل رسمیت می‌یابد؛ از بعد تاریخی، پیش از تأسیس نهاد دانشگاه، جامعه با پدیده آموزش رسمی آشنا بوده، هرچند که این آموزش مبتنی بر محفوظات بوده است؛ اما تحول مهمی که ظهور دانشگاه در ماهیت و بنیان آموزش ایجاد کرد، ظهور آموزش مبتنی بر پژوهش بود. به عبارت دقیق‌تر آنچه در دانشگاه باید آموزش داده می‌شد نه ترجیحات شخصی بلکه نتیجه پژوهش‌های عمیق و پیرامان در حوزه‌های مختلف علمی و اجتماعی بود؛ بدین سان دانشگاه فضای امنی برای تأمل، تفکر، پژوهش و انتشار این‌گونه پژوهش‌ها گردید. البته شیوه سنتی آموزش پژوهش‌ها، انتشار شفاهی یا همان چیزی بود که از دیرباز آموزش نامیده می‌شد؛ اما اکتشافات جدید علمی جز با انباشت و نقادی دانش‌های قبلی اتفاق نمی‌افتد و بدین ترتیب بود که راه‌های جدیدی برای انتشار و انباشت دانش و خصوصاً انتشار آثار به شکل مکتوب (کتاب، مجله، بانک‌های اطلاعاتی و...) پیدا شد.

تأسیس نهاد انتشاراتی دانشگاه‌ها، در جایگاه بخش اجتناب‌ناپذیر توسعه علمی از این حیث شایان اهمیت است. مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی نیز در مقام بزرگ‌ترین دانشگاه علوم انسانی کشور نیز از این قاعده مستثنی نیست، به طوری که هم می‌تواند در انتشار افکار، اندیشه‌ها، نظریات و تولیدات علمی استادان، دانشجویان و اصحاب دانش کوشا باشد و هم نیازهای علمی جامعه پاسخ گوید.

فعالیت مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه از سال ۱۳۹۲ با تأسیس شورای انتشارات دانشگاه و تسخیر آن توسط استادان فعال و پرکار در عرضه پژوهش و انتشار و نمایندگانی شوراهای انتشارات دانشکده‌ها و مراکز پژوهشی وارد مرحله جدیدی شد. در این دوره همگام با تحول اساسی در کیفیت و کمیت آثار منتشرشده، رویکرد نوینی نیز مبتنی بر اولویت آثار بنیادین، بومی و برگرفته از تأملات نظری و عملی استادان در پیش گرفته شد. البته در این میان، ترجمه آثار کم‌نظیر و بی‌مانند در کشور با موافقت شورای انتشارات دانشگاه نیز مورد غفلت قرار نگرفته است. هرچند تا نیل به مطلوب فاصله زیادی وجود دارد و همکاری همه استادان و پژوهشگران را می‌طلبد؛ اما در همین مدت کوتاه نیز سالانه بالغ بر یک صد عنوان از آثار استادان دانشگاه به زیور طبع آراسته شده است و امید می‌رود این روند با کیفیتی بالاتر همچنان در مسیر رشد و ترقی پیش رود. کتاب حاضر از جمله آثار بنیاد سعدی است که پس از طی فرایند بررسی و داوری‌های علمی و ادبی در دانشگاه علامه طباطبائی، اینک در اختیار خوانندگان محترم قرار می‌گیرد. امیدوار است علاقه‌مندان و خوانندگان این اثر نیز مانند سایر آثار، صاحب اثر را از نقدهای مشفقانه خود بهره‌مند سازند.

مرکز چاپ و انتشارات

دانشگاه علامه طباطبائی

مقدمه

واژه عنصر بنیادی در فهم هر زبانی است. اساساً زبان آمیزی با واژه آوزی آغاز می‌شود و با ترکیب واژه‌ها و تشکیل گروه‌های نحوی، یادگیری جمله تداوم می‌یابد. بر همین اساس است که در بسیاری از برنامه‌های درسی، اعم از دستوری یا ارتباطی، آموزش واژه از اهمیت اساسی برخوردار است. به علاوه، اگر مؤلفه‌های زبان را شامل دو گروه مؤلفه‌های تکوینی^۱ و مؤلفه‌های تنوعی^۲ بدانیم، نحو و بخش قابل توجهی از صرف زبان تابع امر تکوین هستند. یعنی آموزش آن‌ها دارای نوعی مرحله‌بندی نسبتاً بدون انعطاف و از پیش تعیین شده است. اما واژه مؤلفه‌ای تنوعی است که آموزش آن بخشی از همه مراحل زبان‌آموزی و دارای انعطاف است. این بدان معناست که زبان‌آموز واژه متناسب با نیاز خود یاد می‌گیرد و در هر رخداد ارتباطی به واژه به عنوان عنصر اصلی ایجاد ارتباط نیاز دارد. اهمیت واژه باعث شده است که در چند دهه اخیر روش‌های فراوانی برای آموزش آن ابداع شود. هریک از این روش‌ها دارای پشتوانه علمی و تجربی معتبر هستند. در سیر تکوین برنامه‌های درسی، نیز، معرفی برنامه درسی مهارتی^۳، که بر آموزش تخصصی مهارت‌ها و مؤلفه‌های زبانی تأکید می‌ورزد، خود یک نقطه عطف در برنامه‌های آموزشی می‌باشد.

اگرچه برای آموزش واژه در زبان فارسی تعدادی کتاب تدوین شده است، لیکن تهیه و تدوین محتوای آموزش برای تقویت دایره واژگان فارسی‌آموزان خارجی بر مبنای برنامه درسی مهارتی و در قالب شیوه‌های نوین آموزش این مؤلفه زبانی بی‌سابقه است. بنیاد سعدی، با درک اهمیت این موضوع، تولید مجموعه سه جلدی آموزش کاربردی واژه‌های زبان فارسی را از خرداد سال ۱۳۹۳ آغاز نمود. هدف از تولید این مجموعه، آموزش واژه‌ها و عبارت‌های پرکاربرد زبان فارسی

1. developmental feature
2. variational features
3. skill-based syllabus

است که در موقعیت‌های معمول و واقعی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

برای تهیه این مجموعه چند گام به شرح زیر برداشته شد:

در **گام اول**، کلیه مجموعه‌های معتبر آموزش واژه از لحاظ صوری - ساختاری و محتوایی - مفهومی تجزیه و تحلیل شدند و چند قالب برای درس‌ها و تمرین‌ها طراحی گردید. سپس، نقشه محتوایی و حوزه‌های واژگانی کاربردی و پربسامد تدوین شد. در **گام سوم**، اصول و فنون آموزش واژه از منابع معتبر علمی استخراج و متناسب با ویژگی‌های زبان فارسی و نیازهای شناخته شده فارسی‌آموزان خارجی بومی‌سازی گردید. در **گام چهارم**، انواع تمرین‌های آموزشی از منابع معتبر استخراج و از ساده به پیچیده درجه‌بندی شد. از جمله این تمرین‌ها، می‌توان به تمرین‌های تشخیصی، تمرین‌های تشخیصی - تولیدی، تمرین‌های تولیدی تک‌کلمه‌ای، تمرین‌های تولیدی به صورت جمله و عبارت، تمرین‌های تولیدی با توجه به اطلاعات شخصی (شخصی‌سازی موضوع درس و امکان جمله‌سازی زبان‌آموز درباره زندگی واقعی خود) و تمرین‌های شنیداری اشاره نمود. در **گام پنجم**، نیز حوزه‌های واژگانی کاربردی و پربسامد شناسایی و بر پایه دو پژوهش علمی *واژگان پایه زبان فارسی* (شهین نعمت زاده، ۱۳۸۰) و *واژه‌های پایه زبان فارسی مبتنی بر متون مطبوعاتی* (صحرائی و همکاران، ۱۳۹۵) و *واژه‌های هر یک از دروس شناسایی گردید*. سپس، نقشه محتوایی کتاب، مشتمل بر سه سطح مقدماتی، میانی و پیشرفته، طراحی شد. تلاش شده است درس‌های این مجموعه، ساختار واحد داشته باشند، لذا هر درس شامل بخش‌هایی همانند «واژه‌ها»، «دقت کنید» و «تمرین‌ها» است. در بخش «درباره کتاب» و «راهنمای فارسی‌آموز» به این بخش‌ها بیشتر اشاره شده است.

از مهمترین ویژگی‌های این مجموعه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. آموزش در قالب روش‌های علمی آموزش واژه در متن و تأکید بر واژه‌های پربسامد هر حوزه واژگانی؛
 ۲. تصویرگری مبتنی بر واقعیت، به گونه‌ای که تسلط بر واقعی و عینی هستند؛
 ۳. روبه‌روی هم قرار گرفتن صفحه درس و تمرین که باعث شده است این کتاب به یک خودآموز خوش‌خوان تبدیل شود؛
 ۴. ارائه پاسخ تمرین‌ها در پایان کتاب؛
 ۵. تدوین لوح فشرده؛
 ۶. معرفی علمی و باظرافت تفاوت‌های فارسی گفتاری و فارسی نوشتاری.
- برای تولید این کتاب، مجموعه گسترده‌ای از همکاران در بنیاد سعدی و دانشگاه علامه طباطبائی، نقش داشته‌اند. در هر یک از مراحل تهیه این کتاب، چه مرحله پژوهش، چه مرحله تهیه درس‌ها و چه مرحله نقد و نظرخواهی، از دقت نظر و نقد عالمانه مجموعه وسیعی از استادان و مدرسان زبان فارسی در داخل و خارج از ایران بهره‌مند شدیم. مخصوصاً از ریاست محترم بنیاد سعدی، ریاست محترم دانشگاه علامه طباطبائی، اعضای محترم شورای بنیاد و کلیه استادان و کارشناسان محترم به خصوص خانم دکتر گلناز مدرسی‌قوامی، آقای دکتر امیر زندمقدم، خانم دکتر افسانه غریبی، آقای امیر احمدی، خانم مروارید طالبی، خانم منیره شهباز و خانم دکتر تهمینه طاهر دل‌سپاسگزاری کنیم.

دکتر رضا مراد صحرائی

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

و

سرپرست گروه تألیف